

'Waterschaarste raakt iedereen'

Interview
Arjen Hoekstra

Indirect verbruikt ieder mens 4.000 liter water per dag, aldus de hoogleraar.

Door Michael Persson

Een spijkerbroek weegt nog geen kilo, maar er is gemiddeld 10 duizend liter water nodig om hem te maken. Een gemiddelde Nederlander drinkt misschien 2 liter per dag, maar tel daarbij het water op dat nodig is voor de productie van dat drinken, dan leegt hij dagelijks tien badkuipen. Een simpel A4'tje heeft 5 tot 7 liter gekost. Het zijn dit soort getallen waarmee Arjen Hoekstra (45), waterprofessor aan de Universiteit Twente, in zijn nieuwe boek *The water footprint of modern consumer society* dingen duidelijk probeert te maken. Waterschaarste is ook ons probleem. 'Er zou eigenlijk een soort Kyoto-protocol voor water moeten komen.'

Hoe groot is onze watervoetafdruk?

'De gemiddelde wereldburger verbruikt 1.385 kubieke meter per jaar, ofwel bijna vierduizend liter per dag. In sommige westerse landen ligt dat getal twee keer zo hoog. Dat is dus veel meer dan ons directe verbruik van 120 liter voor koken, douchen en wassen.'

Is dat te hoog?

'Het verbruik is groter dan wat we duurzaam aan water beschikbaar hebben. Je moet dan niet kijken naar de wereldwijde hoeveelheid water, maar naar het water per stroomgebied. In de helft van de stroomgebieden wordt meer water verbruikt dan het gebied op de lange termijn aan kan.'

Wat zijn de gevolgen?

'Opdrogende rivieren, zoals de Colorado in de Verenigde Staten, een dalende grondwaterspiegel, zoals in Jemen, opdrogende meren, zoals het Aralmeer in Oezbekistan, en dieren die uitsterven in vervuild water, zoals de indusdolfijn in Pakistan. Ik heb het trouwens over verbruik, en niet over gebruik. Met watergebruik is niet zo veel mis: een fabriek die water nodig heeft en het dan schoon laat terug-

vloeien naar de rivier, daar is niets mis mee.'

Waar komen die grote hoeveelheden vandaan?

'Vaak van de verbouw van landbouwgewassen. Kleding, vlees, papier en biobrandstoffen: uiteindelijk zijn die gemaakt van planten en bomen, en dus gebaseerd op water.'

Maar het water gaat toch niet verloren? Het verdamppt, en valt dan als regen op de grond.

'Maar die regen valt nooit op het goede moment, en niet op de goede plek. Het klopt dat de totale hoeveelheid water in de hele wereld niet meer of minder wordt, maar dat doet niets af aan het probleem. De schaarste geldt op een bepaalde plek, op een bepaald moment. Die regen valt niet in het Aralmeer.'

Is de waterschaarste anders dan de schaarste aan andere grondstoffen?

'In zekere zin wel. Water wordt gezien als een gemeenschappelijk goed, waaruit iedereen vrijelijk kan putten terwijl de kosten terecht komen bij anderen, of zelfs bij andere generaties. Het feit dat water stroomt, maakt het nog lastiger: de nadelen worden vooral stroomafwaarts gevoeld.'

Wat moet er gebeuren?

'Volgens mij moeten er nu drie dingen gebeuren. Eén: een plafond vaststellen per stroomgebied. Twee: benchmarks voor producten. Het gemiddelde waterverbruik bij katoen is tienduizend liter per kilo, maar in sommige landen is het de helft en in andere vier keer zo veel. Een producent moet zich committeren aan de koplopers.'

Maar veel fabrikanten weten niets van hun grondstoffen.

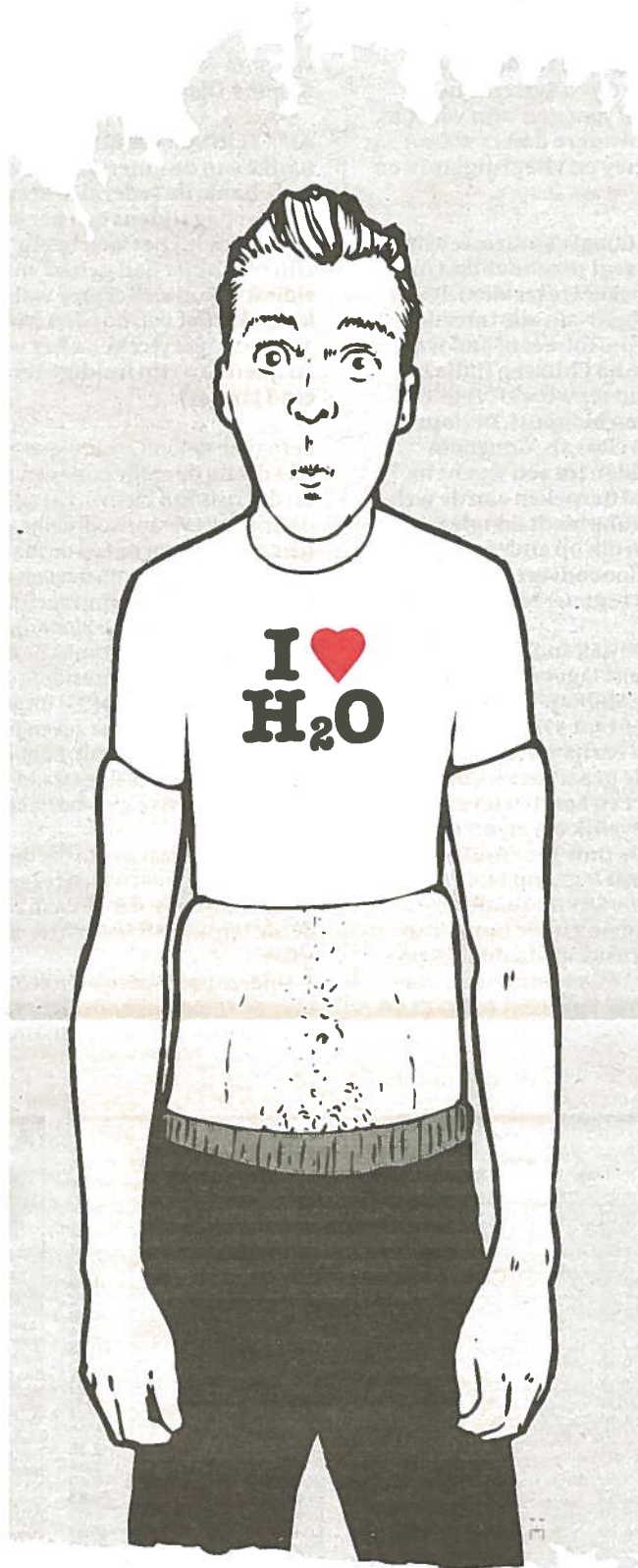
'Het is onaanvaardbaar dat we elkaar dingen verkopen waarvan we de achtergrond en herkomst niet kennen. Zo ingewikkeld is het niet.'

En uw derde punt?

'De totale waterconsumptie moet omlaag. Met meer efficiëntie alleen redden we het niet.'

Hoe doe ik dat, als consument?

'Begin met minder vlees eten. Dat heeft veel meer effect dan een zuinige douchekop.'

Illustratie Han Hoogerbrugge

Column
Michael
Persson

Alles en iedereen schaliegasvrij

Ook Amsterdam gaat eraan geloven: deze week werd de gemeente in een motie opgeroepen zich schaliegasvrij te verklaren. Er zijn nu een stuk of veertig gemeenten die dat hebben gedaan. Welke gemeente durft straks niet schaliegasvrij te zijn?

Het doet denken aan de kernwapenvrije bordjes, die je in de jaren tachtig vaak onder de plaatsnamen zag hangen. Wat kon je anders, als gemeente?

Zijn schaliegasboringen de nieuwe kernwapens? Natuurlijk niet. Je hoeft geen fan van schaliegas te zijn om te kunnen zeggen: het valt best mee met die risico's. De Nederlandse bodem wordt al jaren gekraakt om gas te winnen, en er is nog nooit water gaan branden. Met de juiste regels kun je grondwaterreservoirs beschermen en natuurgebieden vrijwaren – er valt bij schaliegas, anders dan bij kernwapens, best wat te controleren.

Daar denken de schaliegasvrije gemeenten anders over. Op een onderzoek van het ministerie van Economische Zaken willen ze niet wachten. 'Amsterdam mag de gezondheid van de bevolking niet op het spel zetten', schreef de plaatselijke GroenLinks deze week.

Ach, de gezondheid van de bevolking, daar ben ik ook voorstander van. Maar doe dan iets aan de stinkende uitvalswegen. Je redt in een jaar meer levens dan in duizend jaar schaliegasvrij.

Net als de voorstanders maken de tegenstanders schaliegas veel groter dan het is. Het is gewoon een beetje extra gas – en ja, dan moet je goed kijken wat je doet en waar je het doet. Misschien is het landschap wel het belangrijkste argument. Maar dan is een boortoren op een Amsterdams industrieterrein best voorstelbaar.

Michael Persson

is redacteur van de Volkskrant, groen@volkskrant.nl.

Spul Eieren van Harrie uit Oirschot

Streekeieren zeggen meer over de boer dan over de kip

In deze rubriek worden producten met een duurzaamheidsclaim bekeken.

Welke eieren koop je voor Pasen? Simpel. Sinds de introductie van het Beter Leven-keurmerk van de Dierenbescherming is namelijk direct te zien hoe diervriendelijk je ei is: één tot drie sterren, afhankelijk van het kippencomfort. Wie alleen eisen stelt aan het voer, koopt viergranen- of maiseieren. Benamingen als 'kakelgoud', 'natuurfarm' of 'boerderijeieren'? Gebakken lucht.

Maar hoe zit het met de zogenoemde 'streekeieren', zoals de Spar uit de streek-eieren van de gelijknamige supermarktketen? Deze worden, net als de 'Gijs'-streekproducten bij onder andere Plus, uitgezocht door 'StreekSelecties'. De eieren, met één Beter Leven-ster, komen van kippenhouder Harrie Beekmans uit Oirschot.

'Allereerst zijn deze streekmerken geen duurzaamheidskeurmerken', zegt Margo van Delft van StreekSelecties. 'Maar de producten zijn afkomstig van kleine producenten met een onderscheidende productiewijze. Via ons kunnen ze rechtstreeks aan de supermarkten leveren. De grondstoffen moeten zo mogelijk uit de buurt komen en het product moet vooral goed smaken. Zaken als diervriendelijkheid of milieu hebben de aandacht, maar zijn geen hoofdzaak.' Helder. Maar hoe weet de consument dit? En wordt het gecontroleerd?

'Niet van buitenaf', zegt Van Delft. 'Onze producenten staan zelf garant voor de kwaliteit. We bezoeken ze regelmatig. Consumenten kunnen komen kijken bij bedrijven zoals de kippenhouderij van Harrie. En waar mogelijk zoeken we aansluiting met bestaande keurmerken zoals Beter Leven. Binnenkort staat alles – heel transparant – op onze vernieuwde site, www.van-gijs.nl.'

Product
paasactie met
6 eieren
Prijs
€1,53
Verkrijgbaar
Spar supers
Oordeel
○○○○○

En hoe zit het nou met Harrie's eieren? Op de verpakking glundert Harrie, met schootkip, in een bijna lege stal. Vreemd, want hoewel de eieren met één Beter Leven-ster iets diervriendelijker zijn dan 'scharrel' – 8,5 kip op 1 m² tegen 9 'scharrels' – is dat nog niet ruim. Maar de foto blijkt gemaakt op de overdekte uitloop, die elke kip nog een kwart vierkante meter extra geeft.

Harrie maakt – beslist duurzaam – zijn eigen voer, van granen die in de directe omgeving worden verbouwd. Zijn eieren hebben bovendien het Kemper Goed-keurmerk voor streekproducten uit de Brabantse Kempen – een kleinschalig keurmerk dat redelijk georganiseerd en gecontroleerd is. Maar wil je het helemaal top voor kip én milieu doen, zegt Milieu Centraal, dan zijn Rondeleieren de aangewezen keuze: met Milieukeur én drie Beter Leven-sterren.

Loethe Oltuis